

من الحركة الشارتية إلى حركة «حياة السود مهمة»: الصراع الطبقي وإعادة تشكيل الحياة الأخلاقية في بريطانيا وفرنسا

من الحركة الشارتية إلى حركة «حياة السود مهمة»: الصراع الطبقي وإعادة تشكيل الحياة الأخلاقية في بريطانيا وفرنسا

م.م. روزان محمود فتاح

قسم العلوم السياسية، كلية العلوم السياسية، جامعة السليمانية، إقليم كردستان، العراق

rozhan.m.fatah@gmail.com

أ.د. محمد صابر كريم

قسم العلوم السياسية، كلية العلوم السياسية، جامعة السليمانية، إقليم كردستان، العراق

Muhamed.karem@univsul.edu.iq

الكلمات المفتاحية: هيجل، الحياة الأخلاقية، الحركات الاجتماعية، المجتمع المدني.

كيفية اقتباس البحث

فتاح . روزان محمود ، محمد صابر كريم ، من الحركة الشارتية إلى حركة «حياة السود مهمة»: الصراع الطبقي وإعادة تشكيل الحياة الأخلاقية في بريطانيا وفرنسا، مجلة مركز بابل للدراسات الإنسانية، العدد: ٨، المجلد: ١٦، ٢٠٢٦، آب.

هذا البحث من نوع الوصول المفتوح مرخص بموجب رخصة المشاع الإبداعي لحقوق التأليف والنشر (Creative Commons Attribution) تتيح فقط للآخرين تحميل البحث ومشاركته مع الآخرين بشرط نسب العمل الأصلي للمؤلف، ودون القيام بأي تعديل أو استخدامه لأغراض تجارية.

Registered في
ROAD

Indexed في
IASJ

من الحركة الشارتية إلى حركة «حياة السود مهمة»: الصراع الطبقي
 وإعادة تشكيل الحياة الأخلاقية في بريطانيا وفرنسا

From Chartism to Black Lives Matter: Class Struggle and the Reshaping of Moral Life in Britain and France

Asst. Lect. Rozhan Mahmoud Fattah

Department of Political Science, College of Political Science, University of Sulaimani, Kurdistan Region, Iraq
rozhan.m.fatah@gmail.com

Prof. Dr. Mohammed Sabir Karim

Department of Political Science, College of Political Science, University of Sulaimani, Kurdistan Region, Iraq
Muhamed.karem@univsul.edu.iq

Keywords : Hegel, Ethical Life (Sittlichkeit), Social Movements, Civil Society.

How To Cite This Article

Fattah , Rozhan Mahmoud , Mohammed Sabir Karim ,From Chartism to Black Lives Matter: Class Struggle and the Reshaping of Moral Life in Britain and France ,Journal Of Babylon Center For Humanities Studies, August 2026, Volume:16, Issue 8.

This is an open access article under the CC BY-NC-ND license
(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

[This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License.](http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Abstract

Hegel's concept of ethical life (Sittlichkeit) should not be viewed as a permanent achievement of the modern state, but as an ideal undermined by its internal contradictions. Civil society systematically produces poverty, alienation, and marginalization that state institutions fail to resolve. Within this gap, social movements—ranging from feminist and anti-racist struggles to ecological campaigns—emerge as direct responses to the failure of the state's ethical claims, exposing the divide between formal rights and genuine justice. By synthesizing Marxist critique with social movement theory, this study frames social movements as both

من الحركة الشارتية إلى حركة «حياة السود مهمة»: الصراع الطبقي وإعادة تشكيل الحياة الأخلاقية في بريطانيا وفرنسا

symptoms and drivers of Sittlichkeit's breakdown. It concludes that the contradictions in Hegel's theory of the state are fundamental, demonstrating that ethical life persists not within the state, but in the contested spaces of collective resistance.

The significance of this study is threefold. Theoretically, it bridges Hegelian research and social movement theory, and shows that each field provides what the other needs: Hegel provides a dictionary of normative words — identity, moral life, the erotic state — that social movement research needs to explain why movements exist. The experience of movements provides the historical test that Hegel's idealism has not reached. Empirically, it offers a systematic comparative analysis of British and French movements over two centuries within a single conceptual framework, and links cases that are often studied separately. In practice, it discusses a contemporary political situation in which welfare decline, gender marginalization, and ecological crisis have questioned the moral legitimacy of democratic states: by showing that the role of civil society is to hold the state accountable rather than substitute it. It is also anti-political to believe that official institutions no longer matter.

الملخص

لا ينبغي النظر إلى مفهوم هيغل لـ "الحياة الأخلاقية" (Sittlichkeit) باعتباره إنجازاً دائماً للدولة الحديثة، بل كفكرة مثالية تُقوّضها تناقضاتها الداخلية. يُنتج المجتمع المدني بشكل منهجي الفقر والافتقار والتهميش، وهي مشكلات تعجز مؤسسات الدولة عن حلها. وفي هذه الفجوة، تبرز الحركات الاجتماعية — بدءاً من النضالات النسوية والمناهضة للعنصرية وصولاً إلى الحملات البيئية — كاستجابة مباشرة لفشل ادعاءات الدولة الأخلاقية، مما يكشف عن الفجوة القائمة بين الحقوق الرسمية والعدالة الحقيقية. ومن خلال الدمج بين النقد الماركسي ونظرية الحركات الاجتماعية، تُوطر هذه الدراسة الحركات الاجتماعية باعتبارها أعراضاً ومحركات لانتهيار الـ Sittlichkeit في آن واحد. وتخلص إلى أن التناقضات في نظرية هيغل للدولة هي تناقضات جوهرية، مؤكدة أن الحياة الأخلاقية لا تستمر داخل الدولة، بل في الفضاءات المتنازع عليها للمقاومة الجماعية.

تكمّن أهمية هذه الدراسة في ثلاثة جوانب. فمن الناحية النظرية، تربط بين البحث الهيغلي ونظرية الحركات الاجتماعية، وتبين أن كل مجال يُسهم في تلبية احتياجات الآخر: إذ يُقدم هيغل قاموساً للمصطلحات المعيارية - كالهوية والحياة الأخلاقية والحالة الإيروتيكية - التي يحتاجها البحث في الحركات الاجتماعية لتفسير أسباب وجودها. كما تُوفّر تجربة الحركات الاختبار التاريخي الذي لم يبلغه مثاليّة هيغل. ومن الناحية التجريبية، تُقدم الدراسة تحليلاً مقارناً منهجياً للحركات البريطانية والفرنسية على مدى قرنين من الزمان ضمن إطار مفاهيمي واحد، وتربط بين حالات تُدرس عادةً بشكل منفصل. أما من الناحية العملية، فتناقش الدراسة وضعاً سياسياً معاصراً، حيث أدى تراجع الرفاه الاجتماعي وتهييش المرأة والأزمة البيئية إلى التشكيك في الشرعية الأخلاقية للدول الديمقراطية، وذلك من خلال إظهار أن دور المجتمع المدني هو

من الحركة الشارتية إلى حركة «حياة السود مهمة»: الصراع الطبقي وإعادة تشكيل الحياة الأخلاقية في بريطانيا وفرنسا

محاسبة الدولة لا استبدالها. كما أن الاعتقاد بأن المؤسسات الرسمية لم تعد ذات أهمية يُعدّ مناهضاً للسياسة.

له جارتيزمه وه بۆ بزواتی ژیاڤی رهشپسته کان گرنکه: ململانی چینایه تی و سه رهله نوێ
دارشتنه وهی ژیاڤی رهوشتی له بهریتانیا و فه رهنسا

م.ی. رۆژان محمود فتاح

بهشی زانسته رامیاریه کان، کۆلیجی زانسته رامیاریه کان، زانکۆی سلیمانی، ههریمی
کوردستان، عێراق

rozhan.m.fatah@gmail.com

پ.د. محمد سائیر کریم

بهشی زانسته رامیاریه کان، کۆلیجی زانسته رامیاریه کان، زانکۆی سلیمانی، ههریمی
کوردستان، عێراق

Muhamed.karem@univsul.edu.iq

پوخته

ئهم ئارتیکله لهوه دهکۆلێتهوه که چۆن بزواته کۆمه‌لایه‌تییه‌کان وهک کاراکته‌ری سه‌ره‌کی وهرچه‌رخانی رهوشتی له بهریتانیا و فه‌ره‌نساى مۆدێرندا ده‌وریان بینیه، ئه‌مه‌ش وهک ئاله‌نگارییه‌ک بۆ روانگه‌ ئایدیالیستییه‌که‌ی هینگل به‌رامبه‌ر به‌ ده‌وله‌ت وهک به‌رجه‌سته‌که‌ریکی ئاوهرگه‌رای ژیاڤی رهوشتی (Sittlichkeit). ئه‌م توێژینه‌وه‌یه له دوو به‌ش پیکهاتووه. به‌شی یه‌که‌م شوێنپێی رهوتی ململانی چینایه‌تییه‌کانی ده‌وله‌تی نوێ ده‌گرێت — وهک جارتیزم و کۆمونه‌ی پاریس — و نیشانی ده‌دات که چۆن ئه‌م بزواتانه‌ ناکۆکییه‌کانی دیموکراسی لیبرالیان ئاشکرا کردووه و فراوانبوونی ژیاڤی رهوشتیان به‌سه‌ر ئه‌و سنوورانه‌دا سه‌پاندووه که ده‌وله‌ت ده‌یویست دایانبنیت. به‌شی دووهم تیشک ده‌خاته سه‌ر ئه‌وه‌ی که چۆن ریکه‌راوه‌کانی کۆمه‌لگه‌ی مه‌ده‌نی و بزواته کۆمه‌لایه‌تییه‌ هاوچه‌رخه‌کان له بهریتانیا و فه‌ره‌نسا بوونه‌ته‌ هیژی سه‌ره‌کی بۆ فشارخستنه‌ سه‌ر داواکاری ژیاڤی رهوشتی له سه‌رده‌می‌که‌دا که ده‌وله‌تی خو‌شگوزه‌رانی پاشه‌کشه‌ی کردووه، فه‌زای مه‌ده‌نی دیجیتالی هاتووه‌ته‌ ئاراوه، و قه‌یرانی ئیکۆلۆژی دروست بووه. توێژینه‌وه‌که به‌ پشت به‌ستن به‌ لگه‌ می‌ژوویه‌کان و توێژینه‌وه‌ی که‌یسه‌ هاوچه‌رخه‌کانی وهک (ژیاڤی رهشپسته‌کان گرنکه - Black Lives Matter)، (یاخیبوون له له‌ناوچوون - Extinction Rebellion)، بزواته‌ فیمینستییه‌کان، و هینگل زه‌رده‌کان (gilets jaunes)، داکۆکی له‌وه‌ ده‌کات که ژیاڤی رهوشتی له جیهانی مۆدێرندا ون نه‌بووه — به‌لکو ململانی بۆ به‌دییه‌تانی گواستراوه‌ته‌وه‌ بۆ ناو فه‌زا کێرکێکار و داھینه‌ره‌کانی کۆمه‌لگه‌ی مه‌ده‌نی ریکه‌راوه، چالاکی سه‌ر شه‌قام، و هاوسۆزی دیجیتالی، که له‌وێه به‌رده‌وام فشار له‌سه‌ر ده‌وله‌ت دروست ده‌کێت بۆ به‌دییه‌تانی به‌لینه‌ رهوشتییه‌کانی خو‌ی. توێژینه‌وه‌یه‌که به‌وه‌ کۆتایی دێت که ده‌وله‌تی مۆدێرن خو‌ی بووه‌ته‌ یه‌کێک له سه‌رچاوه‌ سه‌ره‌کییه‌کانی ناکۆکییه‌کانی ژیاڤی رهوشتی، و زیندووی کۆمه‌لگه‌ی مه‌ده‌نی هه‌م ئه‌و فشاریه‌ که ده‌وله‌تیکی دادپه‌روه‌ر ده‌سته‌به‌ر ده‌کات و هه‌م ئه‌و پێوه‌ره‌شه‌ که پێویسته‌ هه‌موو ده‌وله‌تیکی واقعی پێ بی‌پۆرێت. وشه‌ سه‌ره‌کییه‌کان: هینگل؛ ژیاڤی رهوشتی؛ بزواته کۆمه‌لایه‌تییه‌کان؛ کۆمه‌لگه‌ی مه‌ده‌نی.

١. پێشه‌کی

من الحركة الشارعية إلى حركة «حياة السود مهمة»: الصراع الطبقي وإعادة تشكيل الحياة الأخلاقية في بريطانيا وفرنسا

په یوهندی نیوان بزوته کومه لایه تییه کان و دهوله تی مؤدیرن میژوویه کی درېژی هه یه وهک یه کیچ له کیشه سهره کییه کان زانستی رامیاری. تیوری دهوله تی هیگل، که به روونی له کتیی هیماکانی فلهسه فهی ماف (Elements of the Philosophy of Right - 1821) دا هاتووه، پیشنیاری ئه وه دهکات که دهوله تی مؤدیرن نوینه رایه تی بهرترین ئاستی به دیهاتی ژبانی رهوشی دهکات — واته ژبانی رهوشی وهک یه کیتییه کی کونکری و میژووی له نیوان ئازادی تاکه که سی و ئاوه زگه رای به کومه لدايه (Hegel, 1991, §257). له م دیدگاهه دا، ناکوکییه کان کومه لگه ی مه دهنی — هه ژاری، نایه کسان، لیکه له وه شانی په یوهندییه کومه لایه تییه کان — به هو ی ململانی شه قام و جه ماوه رییه وه چاره سهر ناکرین، به لکو له ناو دامه زراوه ئاوه زگه راییه کان کومه لگه ی رامیاریدا هه لده کیشرین و دهوتینه وه. له سهر ئه م خویندنه وه یه، بزوته کومه لایه تییه کان زیاتر وهک نیشانه کان ناواوه زگه رای کومه لگه ی مه دهنی دهرده که ون نهک وهک بریکاری گورانکارییه رهوشتییه کان. بزوته کومه لایه تییه کان زیاتر وهک دهربرینی ناکوکییه چاره سهر نه کراوه کان کومه لگه ی مه دهنی دهرده که ون — وهک شله ژان و ئالوزیه ک که پیوسته له لایه ن دامه زراوه ئاوه زگه راییه کان وه نیوه ندگیریان بو بکری، نهک وهک سهرچاوه یه ک بو سهرله نوی نوکیردنه وه ی رهوشتی دهوله ت

به لام توماری میژووی چیرۆکی جیاوازان پ ده لیت. له داواکارینامه کان چارتیزم له سالی ۱۸۳۹ وه تا هیلک زهرده کان ۲۰۱۸، له کومونه ی پاریسی ۱۸۷۱ وه تا ناره زایه تییه کان ژبانی رهشپیسته کان گرنگه له سالی ۲۰۲۰ دا، ململانی ریکخراوی جه ماوه ری بزوتنه ری سهره کی فراوانبوونی رهوشی بووه له رامیاری مؤدیرندا — و دهوله تی ناچار کردوه دان به و مافانه دا بنیت که پیشتر رهتیده کردنه وه، هاوالاتیوون بو ئه و که سانه دریز بکاته وه که بیبه شی کردبوون، و رووبه رووی ئه و نادادپهروه ریانه ببیته وه که دهوله ت خوی سیستماتیکی کردبوون. ئه م تویننه وه یه داکوکی له وه دهکات که ئه م میژووه ته نها هه موارکردنیکی ئه زموونی تیورییه که ی هیگل نییه، به لکو ئاله نگراییه کی بنه ره تییه بو ته لارسازییه که ی: دهوله تی مؤدیرن به رده وام له وه دا شکستی هیناوه که ببیته شوینی به دیهاتی ژبانی رهوشی و بووته یه کیچ له سهرچاوه سهره کییه کان ناکوکییه کان — و کومه لگه ی مه دهنی، له شیوه ریکخراو، یاخیبوو، و دیجیتالییه کانیا، بووته چالاکترین هیز که داوا دهکات دهوله ت ئه و روله رهوشتییه جیبه جی بکات که هیگل بوی دیاری کردبوو.

ئه م بابته له دوو به شدا تاوتی ده کریت. به شی دووه م پشکنین بو رهوتی پیش-هاوچه رخی بزوته کومه لایه تییه چینایه تییه کان له بهریتانیا و فهرنسا دهکات، به جه ختکردنه وه له سهر چارتیزم و کومونه ی پاریس وهک چرکه ساته نموونه ییه کان کیریکی رهوشی. به شی سییه م رووده کاته قوناغی هاوچه رخ، و شیکردنه وه بو ئه وه دهکات که چون ریکخراوه کان کومه لگه ی مه دهنی و بزوته کومه لایه تییه کان ژبانی رهوشتییه کان له سهرده می پاشه کسه ی دهوله تی خو شگوزهرانی، قهرانی ره گه زی، ریکخستنی فیمینستی، باری نااسایی ئیکولوزی، و دهرکه وتی فه زای مه دهنی دیجیتالییدا سهرله نوی دارشتووه ته وه. ئه نجامگیرییه کی کورت ئه م دهسته واژانه کو ده کاته وه و دهرهاویشته کان ئه م باسه بو تیگه یشتنمان له په یوهندی نیوان بزوته کومه لایه تییه کان و دهوله تی مؤدیرن هه لده سه نکینیت.

۱، کیشه و بوشایی تویننه وه

سهره رای بوونی ئه ده بیاتیکی به ربلاو له سهر فلهسه فه ی رامیاری هیگل و تیوری بزاووتی کومه لایه تی، ئه م دوو بواره تا راده یه کی زور به جیا له یه کتر گه شیه ان کردوه. لیکولینه وه کان

من الحركة الشارعية إلى حركة «حياة السود مهمة»: الصراع الطبقي وإعادة تشكيل الحياة الأخلاقية في بريطانيا وفرنسا

سهر به تيوري دهولتي هيكل به ورديه كي زورهه بشكنينيان بو پيکهاتهی ناوخيی ژيانی رهوشي و دهولت کردوهه (Taylor, 1975; Wood, 1995; Pinkard, 2012; Patten, 2007)، به لام کهم جار بانگه شه کانی هيگلکان بهرامبر به ميژووی نه زمونی مملانی جه ماوهري پيکخراو تاقیکردوهه ته وه. له بهرامبردا، توژينه وه کانی بزاونی کومه لایه تی خویندنه وهی پيشکه وتوویان بو چه مکه کانی وهک کوکردنه وهی جه ماوهري، سهرچاوه کان، شيوازه کانی کارکردن، و ناسنامه به ره مهيناوه (McCarthy & Zald, 1977; Melucci, 1989; Tilly, 2004; McAdam et al., 2006; della Porta et al., 2015)، به لام کهم جار له و پرسياړه نه ريتيه (نورماتيکه) کوژينه وه که ثایا بزاونته کان چ واتايه کيان بو بانگه شه و داواکاريه ره وشنيه کانی خودی دهولت هه يه. توژينه وه که ی بلوندن (Blunden, 2019) هه ولتي که ده گمه نه بو هينانی هيگل بو ناو گفتوگو له گهل بزاونته کومه لایه تييه کاندا، به لام جيبه چيکردنی سيستماتيکی چه مکی ژيانی رهوشي به سهر ميژووی به راوردکاري بزاونته کانی به ريتانيا و فره نسا — له چارتيژه وه تا هاوکاري دوولايه ني ديجيتالی — هيشتا گه شهی نه کردوهه. نه توژينه وهی کار له سهر نهو بوشاييه ده کات: ته نها پرسياړی نه وه ناکت ثایا بزاونته کان له رووی رامياړيه وه سهرکه وتوو دهن يان شکست دهين، به لکو دهرسيټ به رده و امبوونيان چي له سهر شوين، بارودوخ، و خه سلته ته ته واونه کراوه کانی ژيانی رهوشي له دهولتي مؤديرندا ناشکرا ده کات.

۱،۲ ثامانجه کانی توژينه وه

نه توژينه وهی به دواي چوار ثامانجا ده گه ريت که برتين له مانه ی خواره وه: يه کهم، سهرله نوئ بنياتنه وهی خویندنه وه که ی هيگل بو ژيانی رهوشي و دهولت وهک چوارچيوه ی کارپيکراوه که بتوانريت به لگه ميژووي و هاوچه رخه کانی پي هه لسه نگيريت. دووم، شیکردنه وهی رهوتي پيش-هاوچه رخه بزاونته چينا يه تييه کان له به ريتانيا و فره نسا — چارتيژم و کومونه ی پارس — وهک رووبه روپوونه وهی کی نمونه یی له نيوان بانگه شهی رهوشي دهولت و پراکتيکی رامياړيدا.

سيه م، بشکني نه وهی که چون پيکخراوه کانی کومه لگه ی مه ده ني و بزاونته کومه لایه تييه هاوچه رخه کان له به ريتانيا و فره نسا به رده وامي به داواکاري ژيانی رهوشي ده دن و فشاره که ی ده هيلنه وه له ژير بارودوخی پاشه کشه ی دهولتي خوشگوزهرانی، په راويژخستنی ره گه زی و چينده ري، قه يرانی ئيکولوژی، و وه ره رخانی ديجيتاليدا.

چوارهم، هه لسه نگندي نه وهی که نه به لگانه چي ده گه يه نن بو گونجاوی و دروستي تيوري دهولتي هيگل و بو په يوه ندي نيوان کومه لگه ی مه ده ني و ده سلاقي رامياړی له تيوري ديموکراسي هاوچه رخدا.

۱،۳ پرسياړه کانی توژينه وه

نه توژينه وهی له لايه يه ک پرسياړی ناوه ندي و سي پرسياړی لاوه کييه وه ئاراسته ده کريت. پرسياړی ناوه ندي: ثایا تواماری ميژووي و هاوچه رخه بزاونته کومه لایه تييه کان له به ريتانيا و فره نسا پشتگيري له و بانگه شه یه ی هيگل ده کات که دهولتي مؤديرن شويني به ديهاتنی ژيانی رهوشي — يان دهولت وهک سهرچاوه یه کی سهره کی ناوکييه کانی خوی نشان ده دات؟ پرسياړه لاوه کييه کان:

من الحركة الشارعية إلى حركة «حياة السود مهمة»: الصراع الطبقي وإعادة تشكيل الحياة الأخلاقية في بريطانيا وفرنسا

چون بزاونته چينايه تييه پيش-هاوچه رخه کان (چارتيزم، کومونهی پاریس) بوشایي نیوان گهردوونیتی راگهیه ندرای دهولت و هاوته ری پیکهاته بیان له گهل بهرژه و هندیه چینایه تییه تایبه ته کاندناشکرا کرد؟

ریکخراوه کانی کومه لگه می مهده نی و بزاونته کومه لایه تییه هاوچه رخه کان به چ شیوازیک داواکاری ژبانی رهوشتی دهیلنه وه کاتیک دهولت له بهرپرسیاریتییه خوشگوزهرانی، ناسینه وهی، و ئیکولوزیه کانی پاشه کشه دهکات؟

ئایا دهکرتیته و داواکارییه رهوشتییه له لایه ن بزاونته کانه وه بهرز دهکرتیه وه له ناو خودی کومه لگه می مهده نیدا بهدی بهینرین، یان له کوتاییدا پیویستیان بهوه هیه — وهک چون له چوارچیوه که هیگلدا هاتوه — له ریگه می دهولته تیکی لپرسراوه وه بهدیبهینرین؟

١,٤ گریمانه می توژیینه وه

ئهم توژیینه وهیه ئهم گریمانه ناوه ندیه دهخاته روو: دهولته می مؤدیرن چهن دین جار له کارکردنی وهک شوینی بهدیتهانی ژبانی رهوشتی شکستی هیناوه، و بزاونته کومه لایه تییه کان و ریکخراوه کانی کومه لگه می مهده نی وهک هیزی سهره کی کاریان کردوه بو ئاشکراکردنی ئهم شکسته و فشارخستنه سهر دهولت بهرامهر به بهلینه رهوشتییه کانی خو — بی ئه وهی خوین شوینی دهولت بگره وه وهک بنه می کوتایي ژبانی رهوشتی. دوو گریمانه می لوه کی بهدوای ئهمه دا دین. یه کهم، ئه و شیوازه له سازش و سهرکوتکردنه می که دهولته کان پیشوازیان له بزاونته کان پی کردوه له چارتیزمه وه تا هیله ک زهرده کان، رهنگدانه وهی خهسله تیکی پیکهاته پی دیموکراسی لپرا له بارودوخی نایه کسانیدا، نهک زنجیره یه که له ههله می سیاسه تی کاتی و ریکهوت (Gramsci, 1971; Poulantzas, 1978) دووه می، زیندووپی کومه لگه می مهده نی هاوچه رخ باشر وایه وهک بهلگه می ئه وه تینه گهین که ژبانی رهوشتی به هه میشه پی له دهولت کوچی کردوه، بهلکو وهک بهلگه می ئه وهی که شکستی دهولت هه لپژاردنیکی رامیارییه — هه لپژاردنیکی که هاوالتیانی ریکخراو رهتیده کانه وه وهک وته می کوتایي قبولی بکه ن.

١,٥ گرنگی توژیینه وه

گرنگی ئهم توژیینه وهیه سی رهه ندی هیه. له رووی تیورییه وه، پردیک له نیوان لیکولینه وه کانی هیگل و تیوری بزاونتی کومه لایه تیدا دروست دهکات، و نیشانی دهکات که ههر بوارنیک شتیک دابین دهکات که ئه وی تریان پیویستی پییه تی: هیگل فرههنگی وشه می نورماتیف (رهوشتی) دابین دهکات — ناسینه وه، ژبانی رهوشتی، دهولته می ئاوه رگه رای — که توژیینه وهی بزاونتی کومه لایه تی پیویستی پییه تی بو روونکردنه وهی ئه وهی که بزاونته کان بو چی هه ن، له کاتیکدا توامی ئه زموونی بزاونته کان ئه و تاقیکردنه وه میژووپییه دابین دهکات که ئایدیالیزمه که می هیگل پی نه گه یشتوه. له رووی ئه زموونییه وه، شیکردنه وهیه کی بهراوردکاری سیستماتیک بو بزاونته کانی بهریتانیا و فرهه نسا له ماوه می دوو سه ده دا له ناو یه ک چوارچیوه می چه مکیدا پیشکesh دهکات، و ئه و که یسانه بهیه که وه ده به سستیته وه که زورجار به جیا ده خویندرین. له رووی پراکتیکییه وه، گفتوگو له سهر بارودوخیکی رامیاری هاوچه رخ دهکات که تیدا پاشه کشه می خوشگوزهرانی، پهراویزخستنی ره گه زی، و قهیرانی ئیکولوزی و رهوای رهوشتی دهولته دیموکراته کانیا ن خستوه ته ژیر پرسیاره وه: به پیشاندانی ئه وهی که رۆلی کومه لگه می مهده نی لپرسینه وهیه له دهولت نهک بوون به جیگره وهی ئه و، توژیینه وهیه که

من الحركة الشارتية إلى حركة «حياة السود مهمة»: الصراع الطبقي وإعادة تشكيل الحياة الأخلاقية في بريطانيا وفرنسا

هم دژى بېباکى و پهزامه نډې دهو له ت دهو سټېته وه و هم دژى تهو تهو نجامگيريه دژه-رامياريهش که پي وایه دامه زراوه فهرميه کان چتر گرنگيان نيه.

پياچو نه وهى نه ده بيات و پاشخانى تيوري تيوري

کتبی "بنه ماکنی فلهسه فهی ماف" ی هیگل، دهو له ت وهک "واقعيه تی نایدیای رهوشی" نیشان ده دات — واته تهو نه زمه دامه زراوه ییهی که تیدا نازادی تاکه کان و گشتگیری عقل (ژیری) ناشت ده کرته وه. (Hegel, 1991, §257) سیتلیشکایت (Sittlichkeit) له ریگهی سی سته وه خته وه گه شه ده کات: خیزان، که بنه ماکهی خو شه ویستیه؛ کومه لگهی مه ده نی، که بنه ماکهی پیدا ویستی و بازاره؛ و دهو له ت، که تیدا دیدگا به شه کییه کانی دوو سته وه خته که ی پېشوو ده بنه یه ک له ناو گشتی رهوشی خو ئاگادا. به شیوه یه کی یه کلاکه ره وه، هیگل کومه لگهی مه ده نی نایدیالیزه ناکات: تهو درک به وه ده کات که تهو کومه لگهی به شیوه یه کی سیستمی، هه ژاری و "خه لکی سهرپچیکار و په راوړخراو" (rabble) به ره هم ده هیئت که بېه شن لهو دانپیدانانیهی که نه دامتیی رهوشی پویستی پیه تی، و تهو کی نیوه ندگیرکردنی تهو ناکوکیانهش ده سپرته ده ست کوپوره یه شنه کان (سه ندیکان) و دهو له ت. (Wood, 1995; Patten, 2007)

تهو ده بياتی شیکاری و لیکدانه وه له سهر چونه تی خو یندنه وهی تهو پیکهاته یه دابهش ده بت. تیلور (Taylor, 1975) دهو له ته که ی هیگل له ناو میتافیزیای فراوانتری تهو بو روح (Geist) جیگر ده کات، و وهک لووتکه ی پر و سه یه کی ژیرانه (ته قلانی) ده خو ینته وه که له میژوودا به رجه سته بووه. پینکارد (Pinkard, 1996, 2012) بونیادنانه وه یه کی پو ست-میتافیزیای پېشکهش ده کات که تیدا سیتلیشکایت ناوه بو تهو پراکتیکه کومه لایه تیانه یی که بکه ریتی ژیرانه (rational agency) تیداندا ده بته راستی. ویلیامز (Williams, 1997) و هو نیت (Honneth, 1995) رهو تی تیوری-دانپیدانان په ره پیده ده ن: به تایبه ت لای هو نیت، تیکوشانی گروه په راوړخراوه کان شیواندنی ژیانی رهوشی نین به لکو بزونه ری پېشخستی ژیانی رهوشتین — واته تهو "ریزمانه رهوشتیه (moral grammar)" که کومه لگه کان له ریگه یه وه مه ودای دانپیدانان فراوانتر ده که ن. هه ندیک له په خنه گران وهک پوپر (Popper, 1945) هیگلین به پیرو کردنی ده سه لاتی دهو له ت تومه تبار کردووه، له کاتیکدا په خنه که ی مارکس — (Marx, 1976) و په ره پیدانه کانی دواتری له لایه ن گرامشی (Gramsci, 1971) و پولانتزاس (Poulantzas, 1978) تهو نه ریته پیچه وانه یه پیکده هینن که تهو توژینه وه یه پشی پی ده به سټیت.

تیوری بزواتی کومه لایه تی

خو یندنه وهی زانستی-کومه لایه تی بو بزواته کان تهو فهره نکه تهو زمونییه دابین ده کات که تهو توژینه وه یه پویستی پیه تی. تیوری کو کردنه وهی سهرچاوه کان سه لماندی که بزواته کان ته کته ری ریکخراو و ستراتیژین نهک ته قینه وهی خو رسک (McCarthy & Zald, 1977). نه ریتی رامیاری ململانیکار شو نیی گه شه کردنی میژووی شیوازه کانی کارکردنی بزواتنه وه کان و په یوه ندیان به پیکهتانی دهو له ته وه گرتووه (Tilly, 1995, 2004; McAdam et al., 2006). تیوری بزواتی کومه لایه تی نوئ سهرنجی گواسته وه بو سهر ناسنامه، کولتور، و ژیانی روژانه (Melucci, 1989)، له کاتیکدا پولیتا و جیسپر (۲۰۰۱) روئی ناسنامه ی به کومه لایان سیستماتیک کرد. توژینه وه به راوردکاریه کان به دوکیومینت

من الحركة الشارعية إلى حركة «حياة السود مهمة»: الصراع الطبقي وإعادة تشكيل الحياة الأخلاقية في بريطانيا وفرنسا

توماريان كردوو كه چۆن دهه نهمه نهمه كاني بزوتنه وه كان بهنده به چوارچێوهی رامیاری و ههلامدانه وهی دامه زراوه ییه وه (della Porta et al., 2015; Travaglio, 2014). ئه وهی ئهم روانگانه بۆ مه بهستی ئیستا یه كده خات، ئه وه دۆزینه وه ییه كه بزوته كان به شیوه ییه کی خهسلتهی روو له دهولته دهكهن — و داوای ناسینه وه، مافه كان، و له خوگرتهن دهكهن — نهك ئه وهی ههولنی هه لوه شانده وه یان لیدان و تیپه راندنی بدهن.

۲. ململانی چینه یه تی و دهولته تی پێش-هاوچه رخ: چارتیزم و کۆمونه ی پاریس ۲،۱ قوولبوونی ململانی کۆمه لایه تی-رامیاری له به ریتانیا و فهره نسا پیشه سازیدا

سه ده ی نۆزده هه م گه واهیده ری گۆرانکاریه ک بوو له ژیا نی رامیاری ئه وروپا دا كه چوارچێوه هزریه كه ی هینگل ئاماده ی پێویستی نه بوو بۆ تو مارکردنی گرنگیه رهوشتییه كه ی. سیستمی کارگه، به شاریبوون، و فراوانبوونی هێزی کاری به کریگیرو، بارودۆخیکی له هه ژاری و په راویزخستنی سیستماتیک دروستکرد كه راسته وخو دژایه تی بانگه شه کانی دهولته تی لیبرالی ده کرد بۆ ئازادی گهردوونی و فهرمانه وایی ئاوه رگه رای. له به ریتانیا، شوړشی پیشه سازی سهروه ت و سامانیکی بێ ییشینه ی له پال نه هه مته ییه کی بێ ییشینه دا چرکده وه: کریکاری کارگه کان، به ژن و مندالیشه وه، له ژیر بارودۆخیکی ترسانکا دا کاریان ده کرد بۆ هه یج پاراستنیکی یاسای یان دهنگیکی رامیاری (E. P. Thompson, 1963, p. 204). له فهره نسا، پاشایه تی ته مموز (۱۸۳۰-۱۸۴۸) ده سه لاتی له دهستی بۆرژوازیه کی به رته سکا دا چرکده وه، و هه م جوتیاران و هه م هه ژاران نیو شاره کانی له هه ر به شداریه کی واتا دار له ژیا نی رامیاری دا بیهش کرد (Agulhon, 1973, p. 33).

ئهم بارودۆخانه ته نها ناره زایه تی یان دروست نه کرد؛ به لکو به رگریه کی ریکخراویان هه نایه به ره هه م كه به زاروه هینگلیه کان، داواکاریه ک بوو بۆ ژیا نی رهوشتی — داواکاریه ک بوو نهك ته نها بۆ با شترکردنی دۆخی ئابوری، به لکو بۆ ناسینه وه یان وهک بکه ر و تاکی ته واوی رهوشتی و رامیاری. وهک ئه وهی ئیدوارد تو مسۆن پيشانی داوه "ئه و کولتوره کریکاریه ی له و ماوه یه دا سه ریه لدا، کولتوری سکا لی رووت نه بوو، به لکو کولتوری پیکه یانی رهوشتی سیستماتیک بوو: دروستکردنی هۆله کانی خویندنه وه، کۆمه لگه هه ره وه زیه کان، و تۆره رامیاریه کان كه له رینگه یانه وه ناسنامه یه کی رهوشتی به کۆمه ل بنیات نرا" (E. P. Thompson, 1963, p. 456). ئه مه ش به واتای ئه وه هات كه بریار بوو دامه زراوه نیوه ندگیره کانی کۆمه لگه ی مه ده نی لای هینگل — واته کۆمه له پیشه ییه کان (Korporationen) — دا بیی بکه ن؛ كه چی له راستیدا، ئهم دامه زراوانه یان ئاماده نه بوون یان به ته واوی درژی داواکاریه کانی هه ژاران یه نجه ده ره ستانه وه.

۲،۲ چارتیزم وهک ریکخستنیکی رهوشتی

بزاووتی چارتیزم (۱۸۳۸-۱۸۵۸) وهک یه که م بزاووتی جه ماوه ری چینی کریکار ده ناسریت له میژووی دهولته تی نویدا و یه کیك له په ندنا میزترین نموونه کانی بزاووتی کۆمه لایه تییه وهک ده ستیوه ردانیکی رهوشتی. داواکاریه کانی، كه له «په یماننامه ی گه ل» ی سا لی ۱۸۳۸ دا کورتکرا بوونه وه، زیاتر رامیاری بوون نهك ته نها ئابووری: مافی دهنگدانی گشتی بۆ پیاوان، بازنه ی هه لبژاردنی یه کسان، دهنگدانی نه یی، په رله مانی سالانه، نه هیشتنی مه رچی خاوه نداریتی مو لک بۆ نه ندامانی په رله مان، و پیدانی مووچه به نه ندامان (D. Thompson, 1984, p. 23). ئهم داواکاریانه ته نها له سه ر دا به شکردنه وه ی سه رچاوه کان نه بوون، به لکو له سه ر گۆرینی

من الحركة الشارتيية إلى حركة «حياة السود مهمة»: الصراع الطبقي

وإعادة تشكيل الحياة الأخلاقية في بريطانيا وفرنسا

مهرجه كاني ناسينه وهى راميارى بوون — بهو واتايهى كه خه لى كرئكار نه ندامى ته واوى كؤمه لگهى رهوشتين و دهنگى نه وانيش ههمان كيش و بههاى رهوشتى دهنگى چينه مولكداره كاني ههيه.

بزاوته كه له رينگهى تيكه لهيه كه له داواكارينامهى جه ماوه رى، كؤبونوهه گشتيهه كان، و مانگرته كانه وه خه لى ريكخست. يه كه م داواكارينامهى نيشتمانى له سالى ۱۸۳۹ دىاتر له ۱،۲ مليون واژوى كؤكرده وه؛ دووهم داواكرى له سالى ۱۸۴۲ دىكهى ۳،۳ مليون واژوى هه بوو (Chase, 2007, p. 56). هه رجه نده په رله مان چهندين جار هم داواكارينامهى ره تكرده وه، به لام هم كارانه نه وهى سه لماندن كه رهوشتى بوون برىتيبوو له نيشاندانى نه وهى كه فزايه كى گشتى چينى كرئكار بوونى ههيه، تواناى تيرامانى ناوه رگه رايى ههيه، و ره تكرده وهى دهولت بو داننان پييدا، هه لوئستىكى فلهسه فى نيه به لكو هه لئزاردنىكى راميارى كاتيه. ژنان رؤئيكى گرنگيان له بزاوته كه دا بينى، كؤمه لهى خوآن پيكهينا، پالپشتى دارايان كؤكرده وه، و ئاله نكارى نه و بيه شكرده جينده ريبانه يان كرد كه ههم له دهولت و ههم له ناو خودى بزاوته كه شدا ره گيان داكوتا بوو (Taylor, 1983, p. 102).

چارتيزم له كؤتايدا نه يتوانى به ئامانجه ياساييه ده سته جيهه كاني بگات، به لكو گرنگيه رهوشتيه كهى به شكسته په رله مانيهه كاني كؤتايى نه هات. زؤريك له داواكاريهه كاني له كؤتايدا وه رگيران، و ميراته فراوانه كهى — نه و يروكهيهى كه بيه شكردى راميارى هه لهيه كى رهوشتيه و پيويستى به وه لامىكى ريكخراو ههيه — بووه هه ويئى بزاوته كاني دواتر بو فراوانكردى ديموكراسى له به ريتانيا. به دهسته واژه هينگيهه كان، چارتيزم نه و ئهركهى راپه راند كه دهولت بانگه شهى ده كرد دهيكات، كه برىتيبوو له ههول بو چاره سه ركردى ناكوكيهه كاني كؤمه لگهى مه دهنى به داواكردى نه وهى كه دامه زراوه رامياريهه فهرميهه كان هاوتاي به ئينه گه ردوونيهه كاني خوآن بژين.

۲،۳ كؤمؤنهى پاريس وهك تافيكردنه وهيه كى رهوشتى

نه گهر چارتيزم نوينه رايه تى داواكارى تيكه لىبوون له ناو دامه زراوه كاني ئيستادا بگات، نه وا كؤمؤنهى پاريسى سالى ۱۸۷۱ نوينه رايه تى شتىكى رادىكالتر دهكات: دروستكردى نه زميكي راميارى جينگروهه له كرداردا، كه له سه ر بنه ماي به شدارى راسته وخوى رهوشتى دامه زرابوو كه دهولت په راويزى خستبوون. كؤمؤنهى پاريس له ده رئه نجامى شكستى فهرنسا له شه رى فهرنسا-پروسيا و رووخانى ده سه لاقى ئيمپراتورىدا له خواره وه سه ريهه لدا له لايه ن كرئكاران، پيشه وه ران، يانه كاني ژنان و رؤشنيره رادىكاله كانه وه، و خوى وهك نه نجومه نىكى شارى پيك هينا كه له نوينه رانىك پيكهاتبوو كه له لايه ن ده نكده ره كانيانه وه شياوى لادان و ليرسينه وه بوون (Lissagaray, 1976, p. 23).

سياسه ته كاني كؤمؤنهى پاريس گوزارشتيان له ديدگيه كى رهوشتى روون ده كرد: قهرزى كرئى خانوو هه لوه شتيرايه وه، وه رشه واز ليه تيرايه وه كان خرانه ژير به رتوه بردنى كرئكارانه وه، نان كردنى شه وانه بو پاراستنى ته ندروستى قه دهغه كرا، و په روه ردهى سيكولار ناستيرا (Marx, 1934, p. 78). يه كيتيى ژنان (Union des Femmes)، كه له لايه ن كه سايه تيهه كاني وهك لويس ميشيل و ئه ليزابيس دميتريف ريكخراوو، داكوكيان له يه كسانى جينده رى، چاوديريى مندالان و يه كسانى مووچه ده كرد — به مهش ههم چه وساندنه وهى سه رمايه دارى و ههم نه ريته پياو سالاربهه كاني ناو خودى بزاوته كه شيان ده كرده ئاله نكارى (Eichner, 2004, p. 89). نه مانه ته نها ريشوئى كارگيريى نه بوون به لكو جيهه جيكردنى تيگه يشتنىكى تايهت بوون

من الحركة الشارعية إلى حركة «حياة السود مهمة»: الصراع الطبقي وإعادة تشكيل الحياة الأخلاقية في بريطانيا وفرنسا

له ژبانی رهوشتی: تیگه‌یشتنیک که له‌سهر بنه‌مای چاودیری، هاوکاری، و ناسینه‌وهی مافی ههر تاکیک بۆ به‌شدارییه‌کی به‌ریز له ژبانی هاوبه‌شدا دامه‌زرابوو.

سه‌رکو‌تکردنی درنده‌ی کۆمۆنه له کاتی «هه‌فته‌ی خویناوی» ی ئایاری ۱۸۷۱ د — که تییدا مه‌زنه‌ده‌کریت نیوان ده بۆ بیست هه‌زار کۆمۆنارد کۆژرابێتن ته‌وه‌ پیشان ده‌دات که ده‌وله‌تی فهره‌نسا ئاماده‌یه توندوتیژی جه‌ماوه‌ری دژی ته‌و که‌سانه به‌کاربه‌یئیت که رێک ته‌و بنه‌مایانه‌ی نازادی و یه‌کسانیان جێبه‌جێ ده‌کرد که ده‌وله‌ت بانگه‌شه‌ی خاوه‌نداریتی ده‌کردن (Tombs, 1981, p. 189). گرنگی کۆمۆنه‌ی پاریس رێک له‌م نا‌کۆکییه‌دایه: ته‌م کۆمه‌نه‌یه تیکشکێنرا نه‌ک له‌به‌ر ته‌وه‌ی نا‌اوه‌زگه‌رای بوو، به‌لکو له‌به‌ر ته‌وه‌ی زۆر نا‌اوه‌زگه‌رای بوو، له‌به‌ر ته‌وه‌ی هه‌ولیدا به‌ئینه‌ گه‌ردوونییه‌کانی کۆمار له‌ بارودۆخێکدا به‌یئیته‌دی که چینه ده‌سه‌لاتداره‌کانی کۆمار به‌رگه‌یان نه‌ده‌دگرت.

۴.۲ لاوازیبوونی سیستماتیکی نا‌اوه‌زگه‌رای ده‌وله‌ت

میژووی پێش-هاوچه‌رخي بزاونته کۆمه‌لایه‌تییه‌کان له به‌ریتانی و فهره‌نسا شیوازییک ئاشکرا ده‌کات که راسته‌وخۆ دژایه‌تی خویندنه‌وه‌ گه‌شبینانه‌که‌ی هێگل ده‌کات بۆ ده‌وله‌ت وه‌ک چاره‌سه‌ری ره‌وشتی نا‌کۆکییه‌کانی کۆمه‌لگه‌ی مه‌ده‌نی. ده‌وله‌تی دیموکراسی لیبرال له جیاتی چاره‌سه‌رکردنی ته‌م نا‌کۆکیانه، به‌رپوه‌ی ده‌بردن — له رینگه‌ی تیکه‌له‌یه‌ک له سازشی سنووردار و سه‌رکو‌تی سیستماتیک — به شیوازییک که ته‌و نایه‌کسانیه پیکهاته‌ییانه‌ی ده‌پاراست که کیشه‌کانی لیوه سه‌رچاوه‌یان گرتبوو. چه‌مکی هه‌ژموونی ته‌نتونیۆ گرامشی لیڤه‌دا زۆر پێویسته که باس له‌وه ده‌کات "ده‌وله‌ت ره‌وایی خۆی ته‌نها له رینگه‌ی هێژه‌وه نه‌ده‌پاراست، به‌لکو له رینگه‌ی سه‌رکردایه‌تییه‌کی کولتووری و دامه‌زراوه‌یه‌یه‌وه که به‌رژه‌وه‌ندی بۆرژوازی وه‌ک نا‌وه‌زی گه‌ردوونی نیشان ده‌دا." (Gramsci, 1971, p. 57).

پیکهاته یاساییه چینایه‌تییه‌کان ته‌م شیوازییه‌کان به‌هێزتر کرد. له به‌ریتانی، بریاری تاف فیل (Taff Vale) له سالی ۱۹۰۱ دا رینگه‌ی به‌خاوه‌نکاره‌کان دا داوای قه‌ره‌بوو له سه‌ندیکاکان بکه‌ن بۆ زیانه‌کانی په‌یوه‌ندیدار به‌مانگرتن، ته‌مه‌ش به‌شیوه‌یه‌کی کاریگه‌ر چالاکی به‌کۆمه‌لای به‌تاوان ناساند تا ته‌و کاته‌ی یاسای نا‌کۆکییه بازگانییه‌کان (۱۹۰۶) به‌شیکی هه‌لوه‌شاندوه‌ (Pelling, 1987, p. 67). له فهره‌نسا، مامه‌له‌ پیرۆزه‌که‌ی کۆدی ناپۆلیۆن له‌گه‌ڵ مو‌لکی تایبه‌تدا، له پال ئاماده‌ی حکومه‌ته‌یه‌ک له داوای یه‌که‌کان بۆ به‌کارهێنانی هێز دژی هێزی کار، نه‌زمیکی یاسایی به‌ره‌مه‌پێنا که وه‌ک پۆلانتراس ئاماره‌ی پێداوه "خزمه‌تی به‌سه‌رمایه‌ ده‌کرد نه‌ک له رینگه‌ی فهرمانی راسته‌وخۆ، به‌لکو له رینگه‌ی «کاریگه‌ری پیکهاته‌ی» دامه‌زراوه‌کانیه‌وه." (Poulantzas, 1978, p. 73). لیڤه‌دا ژبانی ره‌وشتی به‌دی نه‌هات به‌لکو ئامرازخواز (instrumentalized) کرا — له ئایدیالێکی ره‌وشتییه‌وه‌ گۆڤه‌را بۆ ته‌کنیکی فهرمانپه‌وایی که نایه‌کسانی پیکهاته‌ی له رووی ره‌وشتییه‌وه‌ نادیار و ون ده‌کرد.

۳. کۆمه‌لگه‌ی مه‌ده‌نی هاوچه‌رخ و سه‌رله‌نوێ دارشته‌وه‌ی ژبانی ره‌وشتی

۳،۱ رێکخراوه‌کانی کۆمه‌لگه‌ی مه‌ده‌نی و داواکاری ژبانی ره‌وشتی له سه‌رده‌می پاش-خۆشگوزه‌رانیدا

قه‌یرانی ده‌وله‌تی خۆشگوزه‌رانی له سالی هه‌شتاکانه‌وه، و خیرا بوونی ته‌م قه‌یرانه له رینگه‌ی به‌رنامه‌کانی که‌م‌کردنه‌وه‌ی خه‌رجیه‌ گشتیه‌یه‌کان که به‌داوای دارمانی دارایی سالی ۲۰۰۸ هاتن، گۆرانکارییه‌کی بنه‌ره‌تی دروست کردوه له جوگرافیای ژبانی ره‌وشتییدا. له‌کاتی‌که‌ ده‌وله‌ت پاشه‌کشه‌ی کردوه له به‌ئینه‌ خۆشگوزه‌رانییه‌کانی، رێکخراوه‌کانی کۆمه‌لگه‌ی مه‌ده‌نی

من الحركة الشارعية إلى حركة «حياة السود مهمة»: الصراع الطبقي وإعادة تشكيل الحياة الأخلاقية في بريطانيا وفرنسا

تهنأها ئەو بۆشایانەیان پڕ نەکردوووەتەووە کە بەهۆی کشانەوێ دامەزراوەییەووە دروست ببوون؛ بەلکو کۆمەلگە رەهوشتیە جیگرەووەکانیان بنیات ناووە کە تێیدا تاکەکان نەک وەک کەسی کارگیری یان ئەکتەری بازار، بەلکو وەک مەرووفی تەواو دەناسرێن کە پێویستیەکانیان پابەندبوونی راستەقینەیی هاوسۆزی و چاودێری بەرھەم دەھێنێت.

لە بەریتانیا، تۆری بانکی خۆراکی تراسێل ترەست (Trussell Trust) زیاتر لە سێ ملیۆن کارتۆنی خۆراکی فەریاکەوتنی لە نیوان ساڵانی ۲۰۲۲-۲۰۲۳ دابەشکرد — ژمارەیک کە نەک تەنھا دەستکەوتێکی لۆجستی، بەلکو رەهوشتیش پێشان دەدات، چونکە تۆرەکە بەردەوام ھەژاری خۆراکی وەک شکستیکی رەهوشتیش پێشان داوە کە پێویستی بە چاکسازی پێکھاتەیی ھەبێت نەک تەنھا بەزەیی خێرخوازی (Trussell Trust, 2023, p. 4). ھەرھەروەستێ کانی نیشتەجێبوون وەک (East London Community Land Trust) خانووەکانیان لە بازاری قازانجخواز و کێرکێکار دەرھێناوە، و دامەزراوەی سەرپەرشتی بەکۆمەلایان دروستکردووە کە تێیدا بێراردانی دیموکراتی شوێنی دابەشکردنی بازار دەگرتەووە وەک پەرنسپی دابەشکردنی نیشتەجێبوون (East London Community Land Trust, 2023). یەکیێتی کرێچییەکانی لەندەن (London Renters Union) لە کۆرپەندێ گەزەندەووە خۆی گۆرپووە بۆ دامەزراوەیەکی شکۆمەندی ئەمەش لە ڕینگەیی داڕێژدانی رەهوشتیش پێشان داوە، ڕێکخستنی مانگرتنی کرێی خانوو، و دروستکردنی فەزای هاوسۆزی کۆمەلایەتی لە نیوان ئەو کەسانەیی کە ناسەقامگیریی نیشتەجێبوونیان ھەبێت (London Renters Union, 2023).

لە فەرەنسای، گەشەسەندنی ھاوتەریب دەبێت. رێکخراوی رێستۆ دوو کۆر (Restos du Cœur)، کە لەلایەن کۆمیدیان کۆلوش لە ساڵی ۱۹۸۵ دامەزرا، لە دابەشکردنی خۆراکەووە فراوانتر بوو بۆ گرتەووەی راپۆرتی یاسایی، رەهوشتیش پێشان داوە — و تیکەلەبوونی کۆمەلایەتی وەک مافیک نیشتەجێبوون دەدات نەک بەخشیش (Restos du Cœur, 2022, p. 15). رێکخراوی دال (DAL - Droit au Logement) چالاکی راستەوخۆی بەکارھێناوە — وەک داگیرکردنی بالەخانە چۆلەکان، رێگریکردن لە دەرکردنی کرێچییەکان بۆ ناچارکردنی دەوڵەت کە دان بە نیشتەجێبووندا بنێت وەک مافیک بنەرەتی نەک کالایەکی بازڕگانی (DAL, 2020).

ئەم رێکخراوانە سەرھەرای جیاوازییە زۆرەکانیان لە قەبارە، ستراتیژی و ئاراستەیی رەهوشتیش پێشان داوە، لە پێکھاتەیی رەهوشتیش پێشان داوە: پێداگری لەسەر ئەوێ کە کشانەووە دەوڵەت لە بەرپرسیاریتیەیی خۆشگوزەرانیەکانی، ئەو پابەندبوونە رەهوشتیانە ناھێلێت کە ئەو بەرپرسیاریتیانە گوزارشتیان لێدەکرد — پابەندبوونگەلێک کە کۆمەلگەیی مەدەنی بە زیندوویی لە رووی رەهوشتیش پێشان داوە دەیانھێلێتەووە و بەردەوام فشار دەخاتە سەر دەوڵەت، نەک ئەوێ وەک بارگراوێ کە ھەمیشەیی خۆی قبوڵی بکات.

ئەم گەشەسەندنە ئالەنگارییەکی راستەوخۆیە بۆ دیدگاکەیی ھێگل لەسەر پەيوەندی نیوان کۆمەلگەیی مەدەنی و دەوڵەت. لەکاتێکدا ھێگل دەیکوت ناکۆکییەکانی کۆمەلگەیی مەدەنی تەنھا لە ناو دامەزراوە ئاوێزگەرایییەکانی کۆمەلگەیی رەهوشتیش پێشان داوە، بەلگە ھاوچەرخیەکان پێشنیاری ئەو دەکەن کە کۆمەلگەیی مەدەنی توانای پەرەپێدانی پاراستنی پراکتیک و داواکارییەکانی ژبانی رەهوشتیش پێشان داوە تەنھا کاتیک چوارچێوە دامەزراوەییەکی دەوڵەت شکستی ھێناوە — و ھەندیک جار لە دژایەتی راستەوخۆشداوە لەگەڵی. ئەمە دەستکەوتێکی دڵخۆشکەر نییە: چونکە بەندە بە وزە و پابەندبوونی ئەو خۆبەخش و

من الحركة الشارعية إلى حركة «حياة السود مهمة»: الصراع الطبقي وإعادة تشكيل الحياة الأخلاقية في بريطانيا وفرنسا

جالا كوانانهى كه خويان له ژير كاريكه ربي ئه و گوشاره مادديانه دان كه دهوله تي خوشگوزهراني بو چاره سه ركرديان دارژرابوو. ههروه ها دهستكه وتيكي ته واوبوو نيه: چونكه له ناو چوارچيوه كه هينگدا، ئه م پراكتيكانه ئامازه به چاره سه ريك ده كه ن كه ته نها دهوله تيكي راسته قينه ي رهوشتي ده توانيت دابيني بكات. گرنگي ئه وان ليره دا ئه وه يه كه شتيك ئاشكرا ده كه ن، ئه وه ش بريتيه له وه ي داواكار ي بو ژياني رهوشتي له دواي شكستي دهوله تيش ده مي نيتته وه، و هه ر بو يه ئه م شكسته هه لئار دنيكي راميار ييه نه ك پيويست ييه كي فله سه في.

٣،٢ په يوه ندي دياليكتيكي نيوان كومه لگه ي مه ده ني و دهوله ت

په يوه ندي نيوان ريكرخواه كاني كومه لگه ي مه ده ني و دهوله ت له به ريتانيا و فهره نساي هاوچه رخدا درايه تييه كي ساده يان ته واو كاري نيه، به لكو گرژيه ي دياليكتيكي هه ميه سييه، كه تييدا دهوله ت له يه ك كاتدا پشت به كومه لگه ي مه ده ني ده به ستيت بو به ريه بردي تيچوو كومه لايه تييه كاني شكسته كاني خو ي، و كار ده كات بو سنووردار كردن و بيبايه خكردي ئه و داواكار ييه رهوشتيانه ي كه كومه لگه ي مه ده ني به رزيان ده كاته وه. دامه زراوه ي ره نيميد تره س (Runnymede Trust) له به ريتانيا و ئيم ئار ئه ي پي (MRAP) له فهره نسا ئه م دايناميكيه به رووني پيشان ده ده ن.

ره نيميد تره س، كه ناوه ندي بيركر دنه وه ي پيشه نكي يه كساني ره گه زيه له به ريتانيا، توژينه وه ي ورد ي له سه ر نادا په روه ربي ره گه زي پيشكه ش كردوو، راوژي به ليژنه به رله مان ييه كان داوه، و گو تاري نيشتmani دارشتوو له سه ر فره كوله تووري له كاتي دامه زران دنييه وه له سالي ١٩٦٨ دا (Runnymede Trust, 2018, p. 24). سه ره راي ئه وه ش گه يشتني به باز نه كاني راميار ي پيويستي به تيچوو يه كي پيكهاته ي هه يه: ريكه كه وتنامه كاني پالپشتي دارايي حكومه ت زور جار «چالاكي راميار ي» قه دهغه ده كه ن، ئه مه ش به شيوه يه كي كاريكه ره خنه سيستماتيكيه كاني پوليس، ده ركردن، و ميراتي كو لونيالي بنده نگ ده كات. قه يراني ويند ره ش (Windrush scandal) — كه تييدا هه زاران هاو لاتي كو مونيولس كه به شيوه يه كي ياساي له به ريتانيا نيشته جي ببوون، به هه له وه ك كوچبه ري نياساي له ژير سياسي تي «زينگه ي دوژمنكارانه» ي حكومه تدا پولين كران، و مافي ته ندروستي و نيشته جي بوونيان لي قه دهغه كرا، و له هه نديك كه يسدا ديپورت كرانه وه. له ئه نجامدا ئه م دايناميكيه ي له توند ترين شيوه يدا نيشان دا: توژينه وه كاني ره نيميد به به ريلاي پشتيان پنده به ستر بو توژينه وه، به لام داواكار ييه كاني بو داد په روه ربي قه ره بوو كر دنه وه خرا نه په راويزه وه له به رژه وه ندي چاك ساز ييه ته كنيكي و كارگيرييه كان (Gentleman, 2019, p. 205).

ئه م شيوازه — كه زانايان به شيوازي جو روا جو ر وه ك «NGOization» (به كومه له مه ده ني بوون) يان «نه ياري به ريه براو» (managed dissent) ناويان بردوو — ره نگدانه وه ي تايبه تمه ندييه كي پيكهاته ي ديموكراسي ليبراله له بارودوخي نايه كسانيدا: دهوله ت پيويستي به بكه ره رهوشتيه سه ره به خوكان هه يه بو پيداني ره واي به فره مان ره واييه كه ي، به لام له هه مان كاتدا ده ترسي ت له توانا كانيان بو ئاشكرا كردي هو كاره پيكهاته ييه كاني ئه و نادا په روه ريه يانه ي كه باسي ده كه ن. ئه و ريكرخواه ي هه ول ده ده ن به ره نگاري ئه م لادان و هه لكيشانه بنه وه — وه ك يه كيتي كريچيه كاني له نده ن كه هه موو پالپشتيكي دارايي دهوله ت ره ت ده كاته وه؛ يان يو توپيا ٥٦ (Utopia 56) له فهره نسا، كه دوور ده كه و تته وه له هاو به شييه دامه زراوه ييه كان كه پيويستي به سازش كردن هه يه له سه ر هه لويسي دزي جي به جيكردي سنووره كان — ئه م كار به تيچووي سه رچاوه ماددييه كان

من الحركة الشارتية إلى حركة «حياة السود مهمة»: الصراع الطبقي وإعادة تشكيل الحياة الأخلاقية في بريطانيا وفرنسا

دهكەن، لە پێناو بەرگریکردن لەو دەستپاکی و یەكپارچەیییە رەوشتییە کە کارەکانیان بە راستی وەرچەرخیوەر دەکات نە ک تەنها کارگیری (Utopia 56, 2022).

٣،٣ بزۆتە کۆمەڵایەتیەکان و قەیرانی ناسینەوێی رەگەزی

بزۆتە کۆمەڵایەتیە هاوچەرخیەکان لە بەریتانیا و فەرەنسای قەیرانی ناسینەوێی رەگەزیان کردووەتە یەکیک لە ئالەنگارییە رەوشتییە سەرەکیەکانی پامیاری دیموکراتی. ژیاڤی رەشپێستەکان گرنگە، کەمپینەکانی دژە-دیپۆرتکردنەو، و بزۆتە ناپەرەزایەتیەکان کە بەهۆی کوشتنی خەلک لەلایەن پۆلیسەو دەروست بوون، بۆشایی نێوان بانگەشەیی کۆمارە لیبرالییەکان بۆ گەردوونێتی و واقعی ژیاڤی ئەو کەسانەیان ئاشکرا کردووە کە بێبەشکردنی رەگەزی ئەوان لە رووی پامیارییەو نادیار و لە رووی جەستەیییەو لاواز دەکات.

لە بەریتانیا، قەیرانی ویندەرەش بەلگەیی بەدۆکیومێنتکراوی بۆ ئەو بابەتە داوینکرد کە کۆمەڵگە رەشپێستەکانی بەریتانیا لە مێژ بوو داکۆکییان لێ دەکرد: کە بێبەشکردنی رەگەزی دەوڵەت شتێکی لاوەکی نەبوو بۆ لۆجیکی دامەزراندنەو، بەلکو بە شیوەیەکی پێکھاتەیی لە ناویدا هەبوو. کەمپینەکانی دژە-دیپۆرتکردنەو وەک (Docs Not Cops) وەلامیان داوەو نە ک تەنها بە داکۆکیی یاسایی بەلکو بە گێڕانەوێی چیرۆکی گشتی کە جەختی لەسەر شکۆ دەکردهو لە جیاپی دۆکیومێنتکردن — بەمەش، بە زمانی تیۆری ناسینەوێی ئەکسپل ھۆنیت، پێداگرییان دەکرد لەوێ کە نادادپەرەری کاتیکی دەستپێدەکات کە ناسنامەیی کەسیک لە چاوی کەسانی تردا رەوایی لێ زەوت بکری (Honneth, 1995, p. 129).

لە فەرەنسای، کوشتنی ناھیل مێژوو ک لەلایەن پۆلیسەو لە کاتی راگرتنی ھاتوچۆدا لە حوزەیرانی ٢٠٢٣دا، ئاگری ناھارامییەکانی لە سەرانسەری وڵاتدا خۆشکرد کە گرنگییە رەوشتییەکی لە سنووری بۆنە پامیارییە دەستبەجێیەکی تێپەری. وەک ئەوێ توێژینەوێی رەگەزناسیی دیدی فاسین لەسەر پۆلیس لە گەرە کە پەرەزێخراوەکاندا پیشانی داوە، "تورەییە کە لەخۆرا نەبوو؛ بەلکو وەلامێکی کەلە کەبوو بوو بۆ چەندین دەییە لە سووکایەتی سیستماتیک لەو کۆمەڵگەیانە کە بە سیاسەتی دەوڵەت داڕژرابوون بۆ سنوورداریکردن نە ک لەخۆگرتن و تیکەلکردنی دانیشتوانە کە" (Fassin, 2023, p. 41). ناپەرەزایەتیەکانی دواتر دەرخی رەشپێستەکان بۆون ھێندەیی گوزارشت لە خەم و پەژارە بوون: بە ئامانجگرتنی ھێماکانی دەسەلاتی دەوڵەت بانگەشەییە ک بوو کە ئە گەر کۆمار نەتوانی ھاوڵاتییە پەرەزێخراوەکانی وەک ئەندامی تەواوی کۆمەڵگەیی رەوشتی ببینی، ئەوا ئەو ھاوڵاتییانە خۆیان بە ھۆکاری تر دەبین و خۆیان دیار دەکەن.

٣،٤ بزۆتە فیمینییستی و گەنجانەکان لە پێناسەکردنەوێی ژیاڤی رەوشتی دا

بزۆتە فیمینییستی و گەنجانەکان لە ھەردوو وڵاتدا سنوورەکانی ژیاڤی رەوشتیان فراوانتر کردووە بە چرکەردنەوێی رەھەندەکانی ژیاڤی رەوشتی کە چوارچێوە کەیی ھێگل بە شیوەیەکی سیستماتیک دووری خستبوونەو. بزۆتە (MeToo) و کەمپینە مێژووییەکانی وەک (Reclaim the Night) - شەقامەکان کۆنترۆل بکەنەو (توندوتیژی سیکسی و گێچەلیان وەک پێشیلکاری سیستماتیک ئۆتۆنۆمی جەستەیی سەرلەنوێ داڕشتووەتەو — رەھەندی ک لە ناسینەوێی رەوشتی کە ناتوانی کورت بکریتەو بە یە کسانیی یاسایی فەرمی و پێویستی بە گۆرینی نەریتە کۆمەڵایەتیەکان ھەیی کە ھەندی ک لایەن بە بەردەوامی لاواز دەکەن (Reclaim the Night London, 2021).

من الحركة الشارعية إلى حركة «حياة السود مهمة»: الصراع الطبقي وإعادة تشكيل الحياة الأخلاقية في بريطانيا وفرنسا

رهخنه ی ئینته رسیکشنال (intersectional - یه کتریر) بۆ فیمینیزی باو که له لایه ن ریکخواوه کانی وهک کۆمه له ی مواسی (Mwasi Collective) له فهره نسا په ره ی پیدراوه، ئه م ئاله نگاریه ی قوولتر کردووه. له کاتیکدا فیمینیزی لیبرال زۆرجار دیدگایه کی له دادپه روه ری جینده ری پیشخستووه که ره نگدانه وه ی ئه زمونی ژنانی سپییستی چینی ناوه راسته، فیمینیزی ئینته رسیکشنال پیداغری ده کات که پیکهاته کانی ژێرده سته بوون یه کتر ده برن و یه کتر به هیز ده که ن — که فیمینیزمیک ره گه ز، چین و دۆخی کۆچه ری پشتگوی بخت، فیمینیزمیک گه ردوونی نییه به لکو تایبه ته، که گه ردوونیتیه که ی وهک شیوازیکی تری بیه شکردن کار ده کات (Crenshaw, 1991, p. 1241)، چونکه بۆشایی نیوان گه ردوونیتیه کی ئه بسترکت له بانگه شه ی ره وشتیدا و تایبه تمه ندیتی کۆنکریتی ئه وانه ی که بانگه شه ی نوینه رایه تیکردنیان ده کات ئاشکرا ده کات، و داوا ده کات که ژیا نی ره وشتی به راستی فره ی و به رجه سته کراو بیت نه ک ته نها به شیوه یه کی فره ی گشتگیر بیت.

٣,٥ بزاونته ژینگه ییبه کان و ره وشتی مانه وه ی ئیکۆلۆژی

بزاونته ژینگه ییبه کان له به ریتانیا و فهره نسا بانگه شه ی ره وشتیان به ئامانجی گه وره ی فه لسه فیه وه هیناوه ته ناو ژیا نی رامیاری هاوچه رخه وه: که کۆمه لگه ی ره وشتی نه ک ته نها به سه ر سنووره کانی چین، ره گه ز و نه ته وده دا درێژ ده بیته وه، به لکو به سه ر سنووری کاتیشدا تیپه ر ده بیت، و به رژه وه ندی نه وه کانی داهاتوو و یه کپارچه یی ژیا نی نافه رمی و نامرؤفیش ده گریته وه. ئه م درێژکردنه وه یه ی ژیا نی ره وشتی به سه ر سنووره نه ریتیه کانی کاتی و جۆره کاند، ره نگه گرنگترین داهینانی ره وشتی بزاونته کۆمه لایه تیبه هاوچه رخه کان بیت.

ریکخواوی یاخیبوون له ناوچوون (Extinction Rebellion) له به ریتانیه له سالی ٢٠١٨ له سه ر ئه و بنه مایه دامه زرا که باری ئااسایی که شوه وا و ئیکۆلۆژی قه یرانیکی ره وشتیه و پپووسی به وه لامیک ره وشتی هیه — وه لامیک که ناتوانریت به شیوه یه کی گونجاو له ناو پارامیته ره کانی ئیستای رامیاری په رله مانی و رامیاریدا چاره سه ر بکری (Extinction Rebellion, 2019, p. 3). پراکنیزکردنی سه رپچیی مه ده نی ناتوندوتیژ به روونی نه ک وهک حیساباتیکی تاکتیکی به لکو وهک نمایشیکی ره وشتی دارژرا بوو. جیه جیکردنی ئه و باوه ری که کاتیک دامه زراوه کان به روونی شکست ده هین له ئه رکی خویا بۆ پاراستنی مه رجه کانی ژیا ن، هاوالتیان نه ک ته نها مافیا ن هیه به لکو پابه ندن که به یی بنه ما ره وشتیه قووله کان بجولینه وه که ئه و دامه زراوانه بانگه شه ی به رجه سته کردنی ده که ن.

له فهره نسا، بزاونتی مانگرتی که شوه وا ی گه نجان و چالاکی یاسایی ناسراو به دۆسیه ی سه ده (Affaire du Siècle) — که داوا یه کی یاسایی پیشه نگی که شوه وا بوو و له لایه ن داواکارینه یه کی زیاتر له ٢,٣ ملیۆن که سییه وه پشتگیری ده کرا — شیوازیکی دامه زراوه ی به و بانگه شه دا که پابه ندبوونی ده و له ت به رامبه ر نه وه کانی داهاتوو له ئیستادا له رووی یاساییه وه شیوا ی جیه جیکردنه (Notre Affaire à Tous et al. v. France, 2021). بریاری سالی ٢٠٢١ ی دادگای کارگیر پاریس که رایگه یاند ده و له تی فهره نسا نه یوانیه به ئینه یاساییه ناچارکه ره کانی که شوه وا ی خوی جیه جی بکات، دووپانکردنه وه یه کی دادپه روه ری نیوان نه وه کان بوو: ناساندنی ئه وه ی که مافی ئه وانه ی هیشتا له دایک نه بوون، پابه ندبوون له ئیستادا دروست ده کات که هیچ زۆرینه یه کی دیموکراتی ناتوانیت به شیوه یه کی ره و پشتگوی بخت (Notre Affaire à Tous et al. v. France, 2021).

من الحركة الشارعية إلى حركة «حياة السود مهمة»: الصراع الطبقي وإعادة تشكيل الحياة الأخلاقية في بريطانيا وفرنسا

٤. نهجامگیری: ململانی له پینا و ژبانی رهوشتی

ئهو هزره ی لهم توژیښته وهیهدا په رهی پیدراوه ده کریت به ساده ی بوتړت، تهنانه ت نه گهر دهرهاویشته کانی ئالوز بن: ژبانی رهوشتی له جیهانی مؤدیرندا ون نه بووه. به لکو ململانی بۆ به دیهینانی گواستراوه ته وه — بۆ ناو فها کیکرکتیکار، داهینر، و له رزوکه کانی کومه لگه ی مه ده نی ریکخواو، چالاکی سهر شه قام، و هاوسوژی دیجیتالی. له داواکاری چارتم بۆ مافی دهنگدانی گشتیه وه تا تاقیکردنه وه ی کومونه ی پاریس له دیموکراسی راسته وخودا، له به دیهینانی هاوسوژی بانکه خوراکیه هاوچه رخه کانه وه تا پیداگری مانگرتی که شوه وه ی گه نجان له سهر دادپه روه ری نیوان نه وه کان، بزواته کومه لایه تیبه کان و ریکخواوه کانی کومه لگه ی مه ده نی به به رده وای داواکاری ژبانی رهوشتیان به زیندووی هیشتووه ته وه له بارودوخیکدا که ده ولت تیایدا شکستی هیناوه یان ره تیکردووه ته وه ریزی لی بگریت — و بهم کاره، ئهو شکسته یان وه که هه لباردنیک پامیاری نیشان داوه نه ک کاریکی حه تمی.

ئهمه خویندنه وه که ی هینگل نیبه بۆ په یوه ندی نیوان کومه لگه ی مه ده نی و ده ولت. هینگل پی و ابوو که ناکوکیه کانی کومه لگه ی مه ده نی تهنه له ناو دامه زراوه ئاوه زگه رایبه کانی کومه لگه ی پامیاریدا چاره سهر دهن، و ده ولت بویه نوینه رایبه تی به رزترین شیوازی ژبانی رهوشتی ده کات. به لام نه وه ی به لگه میژووی و هاوچه رخه کانی ئهم توژیښته وه یه پشینیاری ده کهن نه وه یه که ده ولت خوی بووه ته یه کیک له سهرچاوه سهره کیه کانی ناکوکیه کانی ژبانی رهوشتی — له ریگه ی هاوته ری پیکهاته یی له گه ل به رژه وه ندیه چینایه تیبه کان، بیبه شکردنی ره گه زی، خاله کویره جینده ریبه کان، بیده نگ و سستی ئیکولوزی، و به ریوه بردنی وزه گورانکاریه کانی کومه لگه ی مه ده نی له ریگه ی لادان و بیبایه خکردنی پامیاریه وه.

زیندووی کومه لگه ی مه ده نی له سهرده می هاوچه رخدا جیگره وه ی ده ولت تیکی دادپه روه ری نیبه؛ به لکو ئهو فشاریه که ده ولت تیکی دادپه روه ری پیش ده خات و ئهو پیوه ره شه که پیویسته هه موو ده ولت تیکی راستی پی بپوړیت. ئهو بزوات و ریکخواوه ییانه ی لهم توژیښته وه یه دا لیکولینه وه یان لیکراوه، له پیکهاته یه کی رهوشتی هاوبه شدا یه کده گرته وه: ئهم بزواتانه ره تیده که نه وه قبولی بکه ن که جیهان وه که نه وه یه یه، هه موو نه گهره کانی جیهان وه که نه وه ی ده کریت ببیت کوتای پی بهینیت. ئه وان بوشای نیوان گه ردوونیتی راگه یه ندرای ده ولت و نه زموونی ژبانی نه وانه ی که په راوتز ده خرین ئاشکرا ده کهن، و دامه زراوه ی جیگره وه ی چاودیری، شکو، و ناسینه وه ی دوولایه نه له بارودوخیکدا بنیات ده نین که به شیوه یه کی سیستماتیک بۆ په رتکردن، کالاکردن و لیکه له شه شاندن دارژراوه. و له نه جامدانی ئهم کاره دا، ئه وان پالنه ری رهوشتی ده پارین که پیویستی به ههر به دیهاتنیک راسته قینه ی ژبانی رهوشتی لیوه ی ده ستپیبات — پالنه ری که له خواره وه دروست ده بیت، له ململانی، له هاوسوژی، و له چاودیری، به لام جیبه جیوونی له کوتاییدا پیویستی به وه هیه که هینگل لی تیگه بشتبوو، نه وه ش ده ولت تیکه که به رپرسیار و وه لامدر بیت به رامبه ر به و ئامانجه رهوشتییه ی که ره وای به ده سه لاته که ی ده دات.

دهرهاویشته کانی ئهم باسه له سنووری راستکردنه وه ی گه شبینی میژووی هینگل تیپه ر دهن. ئه وان په یوه ندیان به و پرسیاره به رده وامه وه هیه که ژبانی رهوشتی له کومه لگه دیموکراتیه کاند له کوتیدا جیگر بووه — ئایا به پله ی یه که م له دامه زراوه فره مییه کان، له په یوه ندیه کانی بازار، یان له هاوسوژی ریکخواوی ئهو که سانه دایه که ره تیده که نه وه قبولی بکه ن کومه لگه ی رهوشتی له سنووره کانی هاوالاتیوون، مولکدارتی، یان نه وه ی ئیستادا کوتای

من الحركة الشارعية إلى حركة «حياة السود مهمة»: الصراع الطبقي وإعادة تشكيل الحياة الأخلاقية في بريطانيا وفرنسا

دیت. ئەو بە لگانه‌ی لێره‌دا پشکنینیان بۆ کراوه پێشنیاری ئەو ده‌که‌ن که ژیا‌نی ره‌وشتی، له سه‌روو هه‌موو شتی‌که‌وه، له‌و پێدا‌گری و په‌تکردنه‌وه به‌رده‌وامه‌ی ئەو که‌سانه‌دایه که ده‌ولت تێیدا شکستی هه‌یناوه له قبول‌کردنی ئەو شکسته وه‌ک وته‌ی کۆتایی.

را‌گه‌یان‌دنی به‌رژه‌وه‌ندییه‌ دژبه‌یه‌ که‌کان

نوسه‌ر را‌یده‌گه‌یه‌نیت که هه‌یج به‌رژه‌وه‌ندییه‌کی دژبه‌یه‌ک (Conflict of Interest)

بوونی نییه.

مجلة مركز بابل للدراسات الإنسانية ٢٠٢٦ المجلد ١٦ / العدد ٨

من الحركة الشارتية إلى حركة «حياة السود مهمة»: الصراع الطبقي
 وإعادة تشكيل الحياة الأخلاقية في بريطانيا وفرنسا

ليستی سهرچاوه كان

- ❖ Agulhon, Maurice. *The Republican Experiment, 1848–1852*. Cambridge: Cambridge University Press, 1973.
- ❖ Broué, Pierre. *The German Revolution, 1917–1923*. Leiden: Brill, 2006.
- ❖ Chase, Malcolm. *Chartism: A New History*. Manchester: Manchester University Press, 2007.
- ❖ Crenshaw, Kimberle. 'Mapping the Margins: Intersectionality, Identity Politics, and Violence against Women of Color.' *Stanford Law Review* 43, no. 6 (1991): 1241–1299.
- ❖ DAL (Droit au Logement). *Manifesto*. 2020. <https://www.dal-habitat.org>.
- ❖ East London Community Land Trust. *Our Model*. 2023. <https://elclt.org.uk>.
- ❖ Edwards, Michael. *Civil Society*. Cambridge: Polity Press, 2004.
- ❖ Eichner, Carolyn J. *Surmounting the Barricades: Women in the Paris Commune*. Bloomington: Indiana University Press, 2004.
- ❖ Extinction Rebellion. *This Is Not a Drill: An Extinction Rebellion Handbook*. Edited by Clare Farrell et al. London: Penguin Books, 2019.
- ❖ Fassin, Didier. *Policing the City: Crime and Legal Order in Paris and New York*. New York: Verso, 2023.
- ❖ Fernandes-Jesus, Maria, et al. 'More Than a COVID-19 Response: Sustaining Mutual Aid Groups During and Beyond the Pandemic.' *Frontiers in Psychology* 12 (2021): article 716202.
- ❖ Gentleman, Amelia. *The Windrush Betrayal: Exposing the Hostile Environment*. London: Guardian Faber, 2019.
- ❖ Gramsci, Antonio. *Selections from the Prison Notebooks*. Edited and translated by Quintin Hoare and Geoffrey Nowell Smith. London: Lawrence and Wishart, 1971.
- ❖ Habermas, Jürgen. 'Reflections and Hypotheses on a Further Structural Transformation of the Political Public Sphere.' *Theory, Culture and Society* 39, no. 4 (2022): 145–171.

مجلة مركز بابل للدراسات الإنسانية ٢٠٢٦ المجلد ١٦ / العدد ٨

من الحركة الشارتية إلى حركة «حياة السود مهمة»: الصراع الطبقي وإعادة تشكيل الحياة الأخلاقية في بريطانيا وفرنسا

- ❖ Hegel, Georg Wilhelm Friedrich. *Elements of the Philosophy of Right*. Edited by Allen W. Wood. Translated by H. B. Nisbet. Cambridge: Cambridge University Press, 1991.
- ❖ Honneth, Axel. *The Struggle for Recognition: The Moral Grammar of Social Conflicts*. Translated by Joel Anderson. Cambridge: Polity Press, 1995.
- ❖ Howell, Jeremy. 'The NGOization of Social Movements.' *Interface: A Journal for and About Social Movements* 5, no. 1 (2013): 341–371.
- ❖ Lissagaray, Prosper-Olivier. *History of the Paris Commune of 1871*. London: Pluto Press, 1976.
- ❖ London Renters Union. *About Us*. 2023. <https://londonrentersunion.org>.
- ❖ Luxemburg, Rosa. *The Russian Revolution*. New York: Workers Age, 1940.
- ❖ Marx, Karl. *The Civil War in France*. New York: International Publishers, 1934.
- ❖ *Notre Affaire à Tous et al. v. France*. Tribunal Administratif de Paris. No. 1904967 (2021).
- ❖ Pelling, Henry. *A History of British Trade Unionism*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 1987.
- ❖ Poulantzas, Nicos. *State, Power, Socialism*. London: NLB, 1978.
- ❖ Restos du Cœur. *Annual Report 2022*. Paris: Restos du Cœur, 2022.
- ❖ Runnymede Trust. *Fifty Years of Race Equality Advocacy*. London: Runnymede Trust, 2018.
- ❖ Taylor, Barbara. *Eve and the New Jerusalem: Socialism and Feminism in the Nineteenth Century*. London: Virago, 1983.
- ❖ Thompson, Dorothy. *The Chartists: Popular Politics in the Industrial Revolution*. London: Temple Smith, 1984.
- ❖ Thompson, Edward P. *The Making of the English Working Class*. London: Victor Gollancz, 1963.

من الحركة الشارتية إلى حركة «حياة السود مهمة»: الصراع الطبقي
 وإعادة تشكيل الحياة الأخلاقية في بريطانيا وفرنسا

- ❖ Tombs, Robert. *The War Against Paris, 1871*. Cambridge: Cambridge University Press, 1981.
- ❖ Trussell Trust. *The State of Hunger Report 2023*. London: Trussell Trust, 2023.
- ❖ Tufekci, Zeynep. *Twitter and Tear Gas: The Power and Fragility of Networked Protest*. New Haven: Yale University Press, 2017.
- ❖ Utopia 56. *Principes d'Action*. 2022. (<https://utopia56.org>)(<https://utopia56.org>.)
- ❖ Zuboff, Shoshana. *The Age of Surveillance Capitalism: The Fight for a Human Future at the New Frontier of Power*. New York: PublicAffairs, 2019.

مجلة مركز بابل للدراسات الإنسانية ٢٠٢٦ المجلد ١٦ / العدد ٨

